

אוריאל תליתאי *

בגדרי תורה נביאים וכתובים

* יש לעיין בנדון זה ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפ"ב מהל' שבועות ה"ג וה"ה שלדעת

הר"מ מי שנשבע בכתב מכתבי הקודש אין זו שבועה, ורק בנשבע בתורה ואמר שנשבע כמה שכתוב בה, דעתו על ההזכרות. והראב"ד שם השיג ע"ז "מה ראה לחלק בין תורה לשאר כתבי הקודש, הרי לענין קדושה הכל קדוש ומצילין אותן בשבת מפני הדליקה וטעונין גניזה ומטמאין את הידיים, וקדושים הם לכל דבר כתורה, והנשבע בהם ומשקר כמשקר במי שצוה אותם". (ועיי"ש במגדל עוז שהביא בתוך דבריו את גירסת רוב הנוסחאות הספרדיות המדויקות הגורסות בפ' בני העיר שאין מניחין כתובים ע"ג נביאים. וזהו המקור לדברי רבינו בחיי המובאים במאמר הרב גוטל שליט"א לעיל.) ועיי"ש ברב"ז שלדעת הר"מ אין ההזכרות שבנ"כ מקודשות כמו של תורה שנאמרו בסיני מפי הגבורה וצריך לכותבן לשם קדושת השם לכן יש בהם קדושה יתירה. ולכן רק בתורה אמרינן שדעתו על ההזכרות שבה. וכוונת הרב"ז שיתרון הקדושה שיש לשמות שנאמרו בנבואת משה"ר מפי הגבורה על פני שמות שנאמרו בנבואת שאר הנביאים מתבטאת גם בכתיבת השם שבתורה שצריכה כונה לשם קדושת השם, ולכן לדעת הר"מ שהטעם שהנשבע בתורה הוי שבועה הוא משום דכוונתו על ההזכרות, יש לחלק בין אזכרות שבתורה לאזכרות שבנ"כ. ולפי"ז לכאורה הראב"ד לשיטתו שגם בנשבע בתורה הטעם שיש לעשותה שבועה הוא משום שנשבע במי שצוה אותה, ולכן אין לחלק בין תורה לנ"כ, שבכתיבת שניהם צריך כוונה לשמה, ומאחר שגם הנ"כ בכלל קדושת כתבי הקודש הרי הם שוים לדין שבועה. ומה שלא הזכיר הראב"ד ענין הכתיבה לשמה בנ"כ, משום שענין זה אינו אלא לומר שאין קדושה יתירה בכתב של ס"ת על של נ"כ. ולפי"ז אפילו אם נימא דגם כתיבת דברי הנביאים בספר היתה בנבואה, מ"מ לא הישוו את ספרי הנביאים לס"ת לענין מכירה והנחה, אע"פ שבתוך הנביאים עצמם לא חילקו בין מדריגת נביא לנביא, דמ"מ בס"ת יש עדיפות בקדושת הכתב כנ"ל.

והנה בגיטין ס' ע"א אמרו רבה ורב יוסף האי ספר דאפטרטא אסור למקרי ביה בשבת, מ"ט דלא ניתן ליכתב. ופרש"י דלא ניתן ליכתב פחות מספר אחד שלם לעצמו. והקשה בערוך השולחן יו"ד סי' רפ"ג מהגמ' בב"ב ט"ו דספר יהושע הושלם ע"י אלעזר ופנחס, וספר שמואל ע"י גד החוזה ונתן הנביא, וא"כ ע"כ דנביא לכו"ע אין כלל דנבואה חתומה ניתנה, וא"כ מנל"ן לאסור כתיבת מגילות בנביא. ובפשטות י"ל מאחר דגם למ"ד חתומה ניתנה הסתפק אב"י אם כותבין מגילה דמ"מ כיון דאידבק אידבק, א"כ י"ל דכך ס"ל לרבה דמשו"ה אין כותבין מגילה מגילה. ואולי כוונת הערוך השולחן דא"כ לא היה אב"י מסתפק ושואל מרבה לגבי כתיבת תורה במגילה. ועיי"ש במהר"ם שי"ף. עוד י"ל דהיכא שכותב במגילה אחת כמה פרשיות שלא על סדר הכתובים גרע מכותב במגילה פרשה אחת, דבכה"ג יש לטעות שכך סדר הפרשיות. ועיין בירושלמי מגילה פ"ד שאין לדלג לחינוקות פרשיות התורה. ועוד י"ל דספר אפטרטא שהוא של הציבור גרע ממגילה לחינוק שהיא של יחיד, שעל הציבור יש חיוב לקנות לעצמן נביאים כמש"כ הר"מ בהל' תפילה פי"א ה"א, ואם יש להם כל ספרי הנביאים אינם צריכים לספר אפטרטא. ומהגמ' שם משמע שאלו שכתבו ספר אפטרטא עשו כן משום הדוחק בממון, ולכן ס"ל לרבה ורב יוסף שאין לבטל חיוב קניית ספרי נביאים לבני העיר. ורק בכתיבה של מגילה ללמד לחינוק שזה יכול להיות גם בנוסף לקניית ס"ת, שכדי שלא יתקלקל ספר שלם בלימוד לחינוק רצו לכתוב מגילה של פרשה אחת.

אולם יל"פ דברי רש"י בע"א. דין זה דתורה חתומה ניתנה י"ל שאינו תלוי בעצם

סיום כתיבת כל פרשיות התורה, אלא בקיום דין של ספר תורה, דהיינו שיש דין בפני עצמו שהתורה קרויה ספר, וזה נלמד מהכתוב לקוח את ספר התורה הזה. ולמ"ד תורה חתומה ניתנה לא ניתן לכתוב את ספר התורה מגילה מגילה, ורק כשכל התורה עומדת להיכתב עתה ניתן לקיים את דין כתיבת ספר התורה, ואין בתורה דין כתיבה מלבד כתיבה שיש בה קיום דין כתיבת ספר תורה. ולמ"ד תורה מגילה מגילה ניתנה, יש קיום דין זה גם בכתיבת מגילה אחת, עכ"פ קודם שניתנו כל הפרשיות להיכתב, וכמו שהסתפק אביי "או דילמא כיון דאידבק אידבק". (ובגמ' נחלקו בדין זה ר"י ור"ל, ור"י ס"ל תורה מגילה מגילה ניתנה, ור"ל ס"ל חתומה ניתנה, ועיין בסנהדרין קי"א ע"א עה"כ פעה פיה לבלי חק דר"י מפרש דקאי על מי שלא קיים אפילו חק אחד, ולר"ל קאי על מי ששייר אפילו חק אחד. והיינו דנחלקו אם קיום חק אחד נקרא קיום תורה או שרק בקיום כל החקים. ועיין ביומא ע"ג ע"ב לגבי אורים ותומים, ר"י אמר בולטות, ופרש"י כל אות בולטת במקומה והכהן השואל מצרפם, ור"ל מצטרפות. והיינו דלר"ל התשובה ניתנת ביחד, שלמה וחתומה, ולר"י התשובה ניתנת לחלקים ולא כאחד.)

ולפי"ז נראה דגם לאחר שכתבו הנביאים את ספריהם עדיין לא חל עליהם דין ספר של כתבי הקודש, אלא היו כדברי תורה שניתנו להיכתב, וככתיבת פרשיות תפילין ומזוזות ופרשת סוטה, אבל לא היה דין ספר של כתבי הקודש אלא כשתיקנו אנשי כנסת הגדולה דין של קדושת כתבי הקודש. ולכן אע"פ שאין דין חתומה ניתנה בכתיבת דברי הנביאים עצמם, אבל כשתיקנו דין כתבי הקודש תיקנו על ספרים שכבר הושלמה כתיבתם, ומסתבר שתיקנו על כל הספר כפי שהוא בזמן התקנה, ולא דמי לתורה שלר"י כבר היה דין כתיבת ס"ת מיד, כי דבר זה שיכתבו הפרשיות בס"ת הוא מעיקר קדושת התורה, וזה חל מיד כשנאמרה פרשה לישראל. ולכן נקט רש"י בפשיטות דאסור כתיבת אפטרותא הוא משום דלא ניתן להיכתב אלא ספר שלם, שמאחר שנקבע ע"י אנשי כנה"ג דין קדושת ספרים של כתבי הקודש אין לכתוב מגילה מגילה, וכ"ש הוא מסברת הגמ' כיון דאידבק אידבק אע"פ שהיה זמן היתר כתיבת פרשיות מגילות כחלק מכתיבת ס"ת, כ"ש בכתבי הקודש של נ"ך שלא היה בהם כלל דין מגילה מגילה לגבי כתיבת ספר.

והנה בגיטין שם אמרו אליבא דמ"ד תורה חתומה ניתנה דמאי דכתיב הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי אתיא לדכדברי לוי ששמונה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן. ופרש"י שאותן ח' פרשיות שהוצרכו ליום נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום, ונכתבו כל אחת במגילה לבד וכו'. ובריטב"א שם כתב איכא למ"ד דוקא אלו ואיכא מ"ד דה"ה לכל הפרשיות הצריכות בשעתן ומיהו כיון דלא איכתבא מגילה אלא באותן פרשיות הצריכות לשעה כאילו ניתנה חתומה חשבינן לה. ועיין בתפארת יעקב שם. ולפי הנ"ל י"ל דאליבא דמ"ד חתומה ניתנה לא היה קודם נתינת כל הפרשיות דין כתיבת ספר תורה בקדושתו, אלא רק היתר כתיבה או מצוה לכתוב לצורך לימוד כמו בכתיבת דברי הנביאים כנ"ל, ולאחר שחל דין כתיבת ס"ת בקדושתו בטל היתר או מצוה זו, כי דין כתיבת ס"ת בקדושתו מעכב מלכתוב מגילה מגילה, ולכן לדורות אין כותבין אלא ס"ת שלם.

ועיין בברכות ה' ע"א מאי דכתיב ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם, לוחות אלו עשרת הדברות, תורה זה מקרא, והמצוה זו משנה, אשר כתבתי אלו נוס"ח וכו', מלמד שכולם ניתנו למשה מסיני. ופרש"י זה מקרא חומש שמצוה לקרות בתורה. ובמהרש"א שם כתב דהיינו דבעי לקרותה בכתב בנקודותיה ובפיסוק טעמיה וכו', אבל בנו"כ אע"פ שניתנו ליכתב אבל אין בהם מצות קריאה כמו בתורה.

אוריאן תליתאי *

בגדרי תורה נביאים וכתובים

* יש לעיין בגדון זה ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפ"ב מהל' שבועות ה' הר"מ מי שנשבע בכתב מכתבי הקודש אין זו שבועה, ורק בנשבע בתורה ואשכנח בה, דעתו על ההזכרות. והראב"ד שם השיג ע"ז "מה ראה לו לשאר כתבי הקודש, הרי לענין קדושה הכל קודש ומצילין אותן בשבת וטעונין גניזה ומטמאין את הידיים, וקדושים הם לכל דבר כתורה, ומשקר כמשקר במי שצוה אותם". (ועיי"ש במגדל עוז שהביא בתוך דברי רוב הגוססאות הספרדיות המדויקות הגורסות בפ' בני העיר שאין מניחין בדרב"ז שלדעת הר"מ אין ההזכרות שבנ"כ מקודשות כמו של תורה שליט"א לע הגבורה וצריך לכתובן לשם קדושת השם לכן יש בהם קדושה יתירה. ולכן רק בתוך שדעתו על ההזכרות שבה. וכוונת הרדב"ז שיתרון הקדושה שיש לשמות שנאמרו מש"ד מפי הגבורה על פני שמות שנאמרו בנבואת שאר הנביאים מתבטאת גם השם שבתורה שצריכה כונה לשם קדושת השם, ולכן לדעת הר"מ שהטעם שבתורה הוא שבועה הוא משום דכונתו על ההזכרות, יש לחלק בין אוזכרות לאזכרות שבנ"כ. ולפי"ז לכאורה הראב"ד לשיטתו שגם בנשבע בתורה הטעם שיש שניהם צריך כוונה לשמה, ומאחר שגם הנ"כ בכלל קדושת כתבי הקודש הרי הם לדין שבועה. ומה שלא הזכיר הראב"ד ענין הכתיבה לשמה בני"כ, משום שענין זה אלא לומר שאין קדושה יתירה בכתב של ס"ת על של נ"כ. ולפי"ז אפילו אם נימא כתיבת דברי הנביאים בספר היתה בנבואה, מ"מ לא הישוו את ספרי הנביאים לס' לענין מכירה והנחה, אע"פ שבתוך הנביאים עצמם לא חילקו בין מדרגת נביא לנביא דמ"מ בס"ת יש עדיפות בקדושת הכתב כנ"ל.

והנה בגיטין ס' ע"א אמרו רבה ורב יוסף האי ספר דאפטרותא אסור למקרי ביה בשבת, מ"ט דלא ניתן ליכתב. ופרש"י דלא ניתן ליכתב פחות מספר אחד שלם לעצמו. והקשה בערוך השולחן יו"ד סי' רפ"ג מהגמ' בב"ב ט"ו דספר יהושע הושלם ע"י אלעזר ופנחס, וספר שמואל ע"י גד החוזה ונתן הנביא, וא"כ ע"כ דבנביא לכו"ע אין כלל דנבואה חתומה ניתנה, וא"כ מגל"ן לאסור כתיבת מגילות בנביא. ובפשוטות י"ל מאחר דגם למ"ד חתומה ניתנה הסתפק אין כותבין מגילה דמ"מ כיון דאידבק אידבק, א"כ י"ל דכן ס"ל לרבה דמשו"ה מרבה לגבי כתיבת תורה במגילה. ואולי כוונת הערוך השולחן דא"כ לא היה אביי מסתפק אחת כמה פרשיות שלא על סדר הכתובים גרע מכותב במגילה פרשה אחת, דבכה"ג יש לטעות שכך סדר הפרשיות. ועיין בירושלמי מגילה פ"ד שאין לדלג לתינוקות פרשיות התורה. ועוד י"ל דספר אפטרותא שהוא של הציבור גרע ממגילה לתינוקות פרשיות יחיד, שעל הציבור יש חיוב לקנות לעצמן נביאים כמש"כ הר"מ בהל' תפילה פ"א ה"א, ואם יש להם כל ספרי הנביאים אינם צריכים לספר אפטרותא. ומהגמ' שם משמע שאלו שכתבו ספר אפטרותא עשו כן משום הדוחק בממון, ולכן ס"ל לרבה ורב יוסף שאין לבטל חיוב קניית ספרי נביאים לבני העיר. ורק בכתיבה של מגילה ללמד התינוק שזה יכול להיות גם בנוסף לקניית ס"ת, שכדי שלא יתקלקל ספר שלם בלימוד לתינוק שזה לכתוב מגילה של פרשה אחת.

אולם יל"פ דברי רש"י בע"א. דין זה דתורה חתומה ניתנה י"ל שאינו תלוי בעצם

ולהנ"ל יל"פ דבמקרא שמעיקר דינו ניתן ליכתב בתורת ספר יש בכלל זה של דין ספר חיוב קריאה בפה, וכן בנקודותיו ובפיסוק טעמים, אבל בנו"כ אע"פ שגם הם ניתנו מסיני אבל אין בנתינה זו דין כתיבה בתורת ספר אלא שילמדו בהם אפילו בהגיון ומחשבה, גם כשהם בכתב. ורק מצד תקנת אנשי כנה"ג לתקן להם קדושת ספר י"ל דכלול בזה חיוב לקרותם בפה, ובנקודות וטעמים, אבל זה אינו מכלל הכתוב "אשר כתבתי" המרמו על נ"ך, אלא בכלל שאר תקנות חכמים. ועיין בראבי"ה ח"א סי' קס"ח (עמ' 181) דהכרעה אשר בחר בנביאים טובים היינו תורה שבעל פה שהיא דברי קבלה. ובאמת דעת הרמב"ם בסוף ה'ל' מגילה שספרי הנביאים והכתובים יבטלו לעת"ל, ופי' המרכבת המשנה שם שהדברים הנלמדים מהם ישארו בתורת תושבע"פ. ועיין בשו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תרכ"ו, ובמראה הפנים לירושלמי מגילה פ"א ה"ה בשם האלשיך.

ועיין במגן אברהם סי' תכ"ב בשם הכל בו דבכתובים אין דין דכל פסוק דלא פסקיה משה אנו לא פסקינן ליה. ויל"פ דכל דין זה הוא במקום שהיה חיוב אמירה, ואותו סדר וצורת אמירה נוהג לדורות, והיינו בתורה, וכן בנביאים, שתחילה נאמרו לישראל, משא"כ בכתובים שלכתחילה ניתנו ע"מ להיכתב. ויתכן שדברי הנביאים גם קודם שניתנו להיכתב היתה מצוה ללומדם, וכמו שמצינו שגם קודם מתן תורה תיקנו הנביאים שבישראל קריאה בתורה בשני ובחמישי. וכן י"ל גם לגבי דברי הנביאים, גם אותם שלא נכתבו אח"כ לדורות, עיין בקהלת רבה עה"כ אין זכרון לראשונים. ולכן חל על אותם הדברים דין זה שלא יפסיקו אלא בסיום פסוק כפי שנאמר ע"י משי"ד והנביאים. משא"כ בכתובים שלא היה בהם דיבור לישראל וגם לא היתה מצוה ללומדם בע"פ, ורק שיש מסורת על חלוקת הפסוקים.

ועיין במגיד תעלומה (ממהרצ"ה מדינוב) לברכות שם שפירש דברי רש"י והמהרש"א דקאי על קריאה בציבור. ויל"פ לפי שיטת הבאר שבע והמשכנות יעקב שמה"ת חיוב ברכת התורה היא על קריאה בציבור בתורה, ויל"פ שיטתם דזה משום שיש מצוה מסוימת לקריאה בתורה בציבור, וזה דוקא בס"ת כנ"ל שזה בכלל דין ספר.

ונראה שזוהי שיטת התשב"ץ בח"ב סי' קס"ג שכתב על מי שנשבע שלא יעבור לפני התיבה דהוי נשבע לבטל את המצוה, "כי היא מ"ע מה"ת להוציא את הרכים ידי חובתן בדברים שבקדושה ובקריאת התורה, ושתייה מן התורה וכו', ודין קריאת התורה מן התורה היא, שאפילו ברכת התורה לפנייה היא מן התורה". והיינו דס"ל דכשהציבור מתכנסים לקרות בתורה יש בזה מצוה של תורה, וכע"ז כתב לעיל ח"א סי' ק' דהטעם דהנשבע שלא לעשות סוכה הוי נשבע לבטל את המצוה אע"ג דבשאר ימים הוי רשות, כיון דאילו בעי אכיל לסעודת קבע מצוה איכא משו"ה הוי נשבע לבטל את המצוה. ולפי"ז יש לישב בדוחק את סתירת דברי התשב"ץ להלן בח"ב סי' רס"א לגבי חרם הקהל שבחור לא יקרא בתורה דאי"ז נשבע לבטל את המצוה דקרה"ת מדברי סופרים, ולהנ"ל י"ל דהחיוב מה"ת תלוי ברצון הציבור.

ועיין בריטב"א מגילה י"ג שכתב להוכיח מהגמ' בברכות כ"א דיש ללמוד ברכת התורה לאחריה בק"ו מברכת המזון, וכתב דמזה מוכח דיש קריאת התורה שחיובה מה"ת, וזוהי הקריאה בשבת ויו"ט. ופירש בזה דברי רש"י דיש מצוה מה"ת לקרות בס"ת. ולפי דברי התשב"ץ הנ"ל אין הכרח דהגמ' בברכות קאי על חובה של קריאה די"ל דקאי על דין מצוה של רשות. וגם ככוונת רש"י יל"פ כן. ויתכן דדין זה מסור לחכמים לתקן זמן החיוב. וגם לשיטת הריטב"א נראה דמקור החיוב של הקריאה בשבת ויו"ט הוא מדין "מקרא קודש" לפירוש הרמב"ן בפרשת אמור, ומקרא קודש כולל גם

אוריין תליתאי *

בגדרי תורה נביאים וכתובים

* יש לעיין בנדרון זה ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפ"ב מהל' שבועות הר"מ מי שנשבע בכתב מכתבי הקודש אין זו שבועה, ורק בנשבע בתורה ו שכתוב בה, דעתו על ההזכרות. והראב"ד שם השיג ע"ז "מה ראה לשאר כתבי הקודש, הרי לענין קדושה הכל קודש ומצילין אותן בשבוע וטעונין גניזה ומטמאין את הידיים, וקדושים הם ל"ל דבר כתורה, ומשקר כמשקר במי שצוה אותם". (ועיי"ש במגדל עוז שהביא בתוך דמ רוב הנוסחאות הספרדיות המדויקות הגורסות בפ' בני העיר שאין מניחין נביאים. וזהו המקור לדברי רבינו בחיי המובאים במאמר הרב גוטל שליט"א ברדב"ז שלדעת הר"מ אין ההזכרות שבנ"כ מקודשות כמו של תורה שנאמ הגבורה וצריך לכותבן לשם קדושת השם לכן יש בהם קדושה יתירה. ולכן רק ב שדעתו על ההזכרות שבה. וכוונת הרדב"ז שיתרון הקדושה שיש לשמות שגם משי"ד מפי הגבורה על פני שמות שנאמרו בנבואת שאר הנביאים מתבטאת השם שבתורה שצריכה כונה לשם קדושת השם, ולכן לדעת הר"מ שהטעם בתורה הוי שבועה הוא משום דכוונתו על ההזכרות, יש לחלק בין אוזכרו לאזכרות שבנ"כ. ולפי"ז לכאורה הראב"ד לשיטתו שגם בנשבע בתורה הטעם שיש שבועה הוא משום שנשבע במי שצוה אותה, ולכן אין לחלק בין תורה לג"כ, שניהם צריך כוונה לשמה, ומאחר שגם הנ"כ בכלל קדושת כתבי הקודש הרי לדין שבועה. ומה שלא הזכיר הראב"ד ענין הכתיבה לשמה בנ"כ, משום שענין אלא לומר שאין קדושה יתירה בכתב של ס"ת על של נ"כ. ולפי"ז אפילו אם נני כתבת דברי הנביאים בספר היתה בנבואה, מ"מ לא הישוו את ספרי הנביאים לענין מכירה והנחה, אע"פ שבתוך הנביאים עצמם לא חילקו בין מדריגת נביא דמ"מ בס"ת יש עדיפות בקדושת הכתב כנ"ל.

והנה בגיטין סי' ע"א אמרו רבה ורב יוסף האי ספר דאפטרותא אסור למקרי ביה בשבת, מ"מ ניתן ליכתב. ופרש"י דלא ניתן ליכתב פחות מספר אחד שלם לעצמו. והקשה בערוך הש"י ר"ד סי' רפ"ג מהגמ' בב"ב ט"ו דספר יהושע הושלם ע"י אלעזר ופנחס, וספר שמואל ע"י החוזה ונתן הנביא, וא"כ ע"כ דנביא לכו"ע אין כלל דנבואה חתומה ניתנה, וא"כ ממ לאסור כתיבת מגילות בנביא. ובפשטות י"ל מאחר דגם למ"ד חתומה ניתנה הסת אביי אם כותבין מגילה דמ"מ כיון דאידבק אידבק, א"כ י"ל דכן ס"ל לרבה דמשו מרבה לגבי כתיבת תורה במגילה. ואולי כוונת הערוך השולחן דא"כ לא היה אביי מסתפק ושוא אחת כמה פרשיות שלא על סדר הכתובים גרע מכותב במגילה פרשה אחת, דבכה"ה יש לטעות שכך סדר הפרשיות. ועיין בירושלמי מגילה פ"ד שאין לדלג לתינוקות פרשיות התורה. ועוד י"ל דספר אפטרותא שהוא של הציבור גרע ממגילה לתינוק שהיא של יחיד, שעל הציבור יש חיוב לקנות לעצמן נביאים כמש"כ הר"מ בהל' תפילה פי"א ה"א, ואם יש להם כל ספרי הנביאים אינם צריכים לספר אפטרותא. ומהגמ' שם משמע שאלו שכתבו ספר אפטרותא עשו כן משום הדוחק בממון, ולכן ס"ל לרבה ורב יוסף שאין לבטל חיוב קניית ספרי נביאים לבני העיר. ורק בכתיבה של מגילה ללמד התינוק שזה יכול להיות גם בנוסף לקניית ס"ת, שכדי שלא יתקלקל ספר שלם בלימוד לתינוק רצו לכתוב מגילה של פרשה אחת.

אולם יל"פ דברי רש"י בע"א. דין זה דתורה חתומה ניתנה י"ל שאינו תלוי בעצם

חוש"מ לאיסורי מלאכה כמו"ש ר"ע בחגיגה י"ח, ומסרן הכתוב לחכמים גם לדעת ר"ע כמו"ש הראשונים, וא"כ י"ל דגם דין מקרא קודש לפירוש הרמב"ן מסור לחכמים. ועיין בב"ח או"ח סי' תרפ"ה.

והנה במסכת סופרים פ"ח הביאו את סדר שיר של יום ואמרו שם שבט' באב אומרים ד' פסוקים בספר ירמיהו י"ד המאוס מאסת את יהודה וגו' ואח"כ שני מזמורים בתהילים, "אע"פ שבכל מקום מקדימין דברי קדושה לדברי קבלה בזה דברי קבלה מקדימין לדברי קדושה", וכל הענין צ"ב.

ונראה דלמס' סופרים דין כתיבת הכתובים היה מלכתחילה בתורת ספר, ולפי הנ"ל יש בכלל דין ספר מצוות קריאה בפה, כמו בס"ת, ובזה הם עדיפים מספרי הנביאים שדיו כתיבתם הוא מתקנת אכנה"ג, ולכן גם כשאומרים בע"פ, (שאין בנו"כ איסור לדעת תוס' תמורה י"ד), מקדימים כתובים לנביאים. ויתכן שזוהי כוונת הרי"צ גיאות בהל' ר"ה שחכמים עשו מעלה לכתובים להקדימם בפסוקי מלכיות וזכרונות ושופרות לפני נביאים.

ומצינו כה"ג שיש מעלה מסוימת לדברים שקדושתן פחותה על דברים שקדושתן יותר מעולה, עיין בספר מושב זקנים עה"ת פר' משפטים שהביא דברי הגמ' בברכות הנ"ל עה"כ ואתנה לך וגו', וכתב שיש מוכיחים מכאן שמותר להניח ספרי תלמוד ומשנה על גבי נוס"כ, והראיה שהרי הקדים והמצוה שר"ל משנה לנביאים. ואני הכותב אומר שאין ראיה, שלכן הקדימו מפני שהתלמוד יוצא מן התורה ולכן הסמיכו לתורה ולא למעלתו יותר מנביאים. והנה באמת מצינו בתוספתא סנהדרין פ"ז לגבי שאלת החכם בדברי תורה שמדרש ואגדה נוקקין למדרש, וזה מפני שמדרש המקראות נוגע להלכה, אע"פ שהאגדה היא ביאור המקראות, וזה דומה לחילוק שבין משנה לנו"כ, וא"כ היה צריך לתת מעלה למשנה, וכדעה הראשונה. וצ"ל דהדעה השניה סוברת דאע"פ שהצורך בבירור רמזות המקרא נותן עדיפות לגבי סדר הלימוד אבל אי"ז נותן עדיפות למעלת הדברים בעצמותן. והדעה הראשונה ס"ל דקדימת הלימוד שבאה מחמת שייכות יותר ישירה למקרא נותנת עדיפות גם לעצמות הדברים.

ועיין בחסדי דוד לתוספתא שם שהביא הגירסא שבטור, "אגדה וק"ו נוקקין לאגדה", ופירש דמשום שהק"ו אין בו כשלעצמו קביעת הלכה לכן יש להקדים אגדה. וכנראה כוונתו שמאחר שהאגדה עוסקת בפירוש המקראות יש להקדימה לק"ו. ולפי"ז י"ל עוד בפ' המס' סופרים דהכתובים שדין כתיבתם בתורת ספר הוא ברוה"ק, ולא ע"י תקנת אכנה"ג וכנ"ל, קודמים בהזכרתם לנביאים, כדרך שמקדימים פירוש המקרא שבתורה באגדתא לפני בירור ק"ו. אולם כ"ז בדרך הזכרה ואמירה אבל דרך בקשה ותפילה כמו הזכרת הפסוקים בירמיה בת"כ שהם דברי תחינה מענינו של יום ת"ב, יש להקדימם להזכרת שאר פסוקים מהכתובים. ובפשטות יל"פ שהקדמת הכתובים היא מדין מעלין בקודש כדברי הר"ן בר"ה ובדין זה כבר כתב ביד אליהו סמ"א וכ"כ הראי"ה באורח משפט סי' ג' שזה דוקא בדברים שהם ענין אחד ומשותף, ועיין באות חיים ושלום סי' כ"ה, א"כ בפסוקים של ירמיה שהם תחינה ותפילה, ושונים הם מהפרקים שבתהילים שהם הזכרת החורבן, ככה"ג יש להקדים המקודש.

והנה מש"כ הר"ן בר"ה שמקדימים פסוק מתורה שהוא המעולה מכולם, ואח"כ בא סדר שמתחיל מהכתובים ועולה לקדושת נביאים כדין מעלין בקודש, צ"ע שא"כ בטל כל דין מעלין בקודש. ונראה דשאני הכא שכל דברי הנביאים והכתובים הם כלולים בתורה ונובעים מהתורה כדברי הגמ' בברכות ה' הנ"ל דגרמזו בקרא דואתנה לך את לוחות האבן וגו'. ועיין בבית א' למבי"ט דף ס"ח ע"ב. ולכן יש להקדים את עיקר הקדושה שעליה

אוריין תליתאי *

בגדרי תורה נביאים וכתובים

* יש לעיין בגדון זה ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפ"ב מהל' שבועות הר"מ מי שנשבע בכתב מכתבי הקודש אין זו שבועה, ורק בנשבע בתורה שכתוב בה, דעתו על ההזכרות. והראב"ד שם השיג ע"ז "מה רא לשאר כתבי הקודש, הרי לענין קדושה הכל השיג ע"ז "מה רא וטעונין גניזה ומטמאין את הידיים, וקדושים הם לכל דבר כתוב ומשקר כמשקר במי שצוה אותם". (ועיי"ש במגדל עוז שהביא בתוך רוב הנוסחאות הספרדיות המדויקות הגורסות בפ' בני העיר שאין מגי' ברב"ז שלדעת הר"מ אין ההזכרות שבנו"כ מקודשות כמו של תורה שגם הגבורה וצריך לכותבן לשם קדושת השם לכן יש בהם קדושה יתירה. ולכן שדעתו על ההזכרות שבה. וכוונת הרב"ז שיתרון הקדושה שיש לשמות מש"ד מפי הגבורה על פני שמות שנאמרו בנבואת שאר הנביאים מתבטא השם שבתורה שצריכה כונה לשם קדושת השם, ולכן לדעת הר"מ שה בתורה הוי שבועה הוא משום דכוונתו על ההזכרות, יש לחלק בין אות לאזכרות שבנו"כ. ולפי"ז לכאורה הראב"ד לשיטתו שגם בנשבע בתורה הטעם שבועה הוא משום שנשבע במי שצוה אותה, ולכן לדעת הר"מ שה שניהם צריך כוונה לשמה, ומאחר שגם הנ"כ בכלל קדושת כתבי הקודש לדין שבועה. ומה שלא הזכיר הראב"ד ענין הכתיבה לשמה בנו"כ, משום ש אלא לומר שאין קדושה יתירה בכתב של ס"ת על של ג"כ. ולפי"ז אפילו א כתיבת דברי הנביאים בספר היתה בנבואה, מ"מ לא הישוו את ספרי הנב לענין מכירה והנחה, אע"פ שבתוך הנביאים עצמם לא חילקו בין מדרגת נ דמ"מ בס"ת יש עדיפות בקדושת הכתב כנ"ל.

והנה בגיטין סי' ע"א אמרו רבה ורב יוסף האי ספר דאפטרטא אסור למקרי ביה בשבת ניתן ליכתב. ופרש"י דלא ניתן ליכתב פחות מספר אחד שלם לעצמו. והקשה בערוך יו"ד סי' רפ"ג מהגמ' בב"ב ט"ו דספר יהושע הושלם ע"י אלעזר ופנחס, וספר שמואל החוזה ונתן הנביא, וא"כ ע"כ דבנביא לכו"ע אין כלל דנבואה חתומה ניתנה, ואי אביי אם כותבין מגילות בנביא. ובפשטות י"ל מאחר דגם למ"ד חתומה ניתנה אין כותבין מגילה מגילה. ואולי כוונת הערוך השולחן דא"כ לא היה אביי מסתפק מרבה לגבי כתיבת תורה במגילה. ועיי"ש במהר"ם שיי"ף. עוד י"ל דהיכא שכותב אחת כמה פרשיות שלא על סדר הכתובים גרע מכותב במגילה פרשה אחת, ד יש לטעות שכן סדר הפרשיות. ועיין בירושלמי מגילה פ"ד שאין לדלג לתינוקות פ התורה. ועוד י"ל דספר אפטרטא שהוא של הציבור גרע ממגילה לתינוקות פ יחיד, שעל הציבור יש חיוב לקנות לעצמן נביאים כמש"כ הר"מ בהל' תפילה ה"א, ואם יש להם כל ספרי הנביאים אינם צריכים לספר אפטרטא. ומהגמ' שם מ שאלו שכתבו ספר אפטרטא עשו כן משום הדוחק בממון, ולכן ס"ל לרבה ורב יוסף לבטל חיוב קניית ספרי נביאים לבני העיר. ורק בכתיבה של מגילה ללמד התינוק יכול להיות גם בנוסף לקניית ס"ת, שכדי שלא יתקלקל ספר שלם בלימוד לתינוק לכתוב מגילה של פרשה אחת.

אולם יל"פ דברי רש"י בע"א. דין זה דתורה חתומה ניתנה י"ל שאינו תלוי בעצ

אוריין תליתאי

ולתנ"ל יל"פ דמקרא שמעיקר ספר חיוב קריאה בפה, וכן בני מסיני אבל אין בנתינתו זו ומחשבה, גם כשהם ככתוב בזה חיוב לקרואם כה המרמז על נ"ך. א (181) דהבוכה א דעת הרמב"ם המשנה שם שהדבר סי' תרכ"ו, ובמראה הפ' ועיין במגן אברהם סי' תכ"ו ויל"ש ויהי' תורה, ויהי' משנה אגן לא פסקין נהג לדורות, והי' משה וצורת אמירה שלכתחילה ניתנו ע"מ לו סדר בכתובים ללומדם, וכמו שמצינו שג' לא רבה עה"כ אין זכרון לראש. וכן י"ל גם לגבי יצחק כפי שנאמר ע"י משה לא הייתה מצוה ללומדם שם שפירש דברי דהמשכנות יעקב יום שיש מצוה יצחק לפנ

* יש לעיין בנדון זה

והנה בגיטין ס' ע"א אמרו רבה ורב יוסף האי ספר דאפטרטא אסור למקרי ביה בשבת
ניתן ליכתב. ופרש"י דלא ניתן ליכתב פחות מספר אחד שלם לעצמו. והקשה בערוך
י"ד סי' רפ"ג מהגמ' בב"ב ט"ז דספר יהושע הושלם ע"י אלעזר ופנחס, וספר שמור
החזוה ונתן הנביא, וא"כ ע"כ דנביא לכו"ע אין כלל דנבואה חתומה ניתנה, וא
לאסור כתיבת מגילות נביא. ובפשטות י"ל מאחר דגם למ"ד חתומה ניתנה
אביי אם כותבין מגילה דמ"מ כיון דאידיבך אידיבך, א"כ י"ל דכך ס"ל לרבה
אין כותבין מגילה מגילה. ואולי כוונת הערוך השולחן דא"כ לא היה אביי מסתפק
מרבה לגבי כתיבת תורה במגילה. ועיי"ש במהר"ם שי"ף. עוד י"ל דהיכא שכותב
אחת כמה פרשיות שלא על סדר הכתובים גרע מכותב במגילה פרשה אחת, ד
יש לטעות שכך סדר הפרשיות. ועיי' בירושלמי פ"ד שאין לדלג לתינוקות פ
התורה. ועוד י"ל דספר אפטרטא שהוא של הציבור גרע ממגילה לתינוקות פ
יחיד, שעל הציבור יש חיוב לקנות לעצמן נביאים כמש"כ הר"מ בהל' תפילה
ה"א, ואם יש להם כל ספרי הנביאים אינם צריכים ללמוד ספר אפטרטא. ומהגמ' שם
שאלו שכתבו ספר אפטרטא עשו כן משום הרוחק בממון, ולכן ס"ל לרבה ורב יוסף
לכטל חיוב קניית ספרי נביאים לבני העיר. ורק בכתיבה של מגילה ללמד התינוק
יכול להיות גם בנוסף לקניית ס"ת, שכדי שלא יתקלקל ספר שלם בלימוד לתינוק
לכתוב מגילה של פרשה אחת.

אולם יל"פ דברי רש"י בע"א. דין זה דתורה חתומה ניתנה י"ל שאינו חלוי בעצ

הדר
אוריין תליתא
ולדניל יליפ דבמקרא שמעיקר דין
ספר חיוב קריאה בפה, וכן במקור
מסיני אבל אין בנתינה זו
ומחשבה, גם כשהם בכתב
בזה חיוב לקרותם בפס
הרמז על יד, א
המורה (181) דהברכה
דעת הרמב"ם
המשנה
סי' ה'
ועיין
משה רצון
סדר משא"ר
לדניל
מ

והנה משי"ח הר"ן בר
שמתחיל מהכתובים ועוד
מעלין בקודש. ונראה דשאנ
ונובעים מהתורה כדברי הגמ' כנ
וגר. ועיין בבית א' למבי"ט דף מ

הזכרת החורבן, כנ
והנה משי"ח הר"ן בר
שמתחיל מהכתובים ועוד
מעלין בקודש. ונראה דשאנ
ונובעים מהתורה כדברי הגמ' כנ
וגר. ועיין בבית א' למבי"ט דף מ

ועיין אבן
משה וצורת א
סדר וצורת א
משא"כ בכתובים
להיכתב היתה מצוה
קריאה בתורה בשני ובתנ
אד"כ לא יפסיקו אלא בסיום פ
שלא בהם דיבור לישאל וג
מסקים.
(ממהרצ"ה מדינת)
ול"פ לפי שיטת ח
ול"פ ל"פ כנל שזה בנ
קס"ג שכתב בנ
מ"ע שכתב ע
התורה וכו', הרי"ה
לעיל ח"א
ימ"א